

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра європейських та регіональних студій

Затверджено

На засіданні кафедри європейських та
регіональних студій
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри проф. Антонюк Н.В.

**Силабус з навчальної дисципліни «Міжетнічні відносини та
міграційні процеси»,
що викладається в межах ОПП (ОПН) 291- Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності Країнознавство**

Назва дисципліни	Міжетнічні відносини та міграційні процеси
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Січових стрільців, 19, м. Львів, Львівська область, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет міжнародних відносин, Кафедра європейських та регіональних студій
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	29 - Міжнародні відносини 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (Країнознавство)
Викладачі дисципліни	Федунь Олександра Василівна, к.г.н., доцент кафедри країнознавства і міжнародного туризму, доцент
Контактна інформація викладачів	oleksandra.fedun@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щотижня у четвер 12.00-15:00 год. (кафедра європейських та регіональних студій, вул. Січових стрільців, 19, ауд.203) Можливі он-лайн консультації через Zoom або інші платформи (за попередньою домовленістю про час).
Сторінка курсу MOODLE	https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=2262
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, потрібні для того, щоб розуміти причинно-наслідкові зв'язки між міграційними процесами та міжетнічними відносинами в різних регіонах і країнах світу. Тому у курсі представлено огляд національних і міжнародно-політичних механізмів, що використовують різні суб'єкти міжнародних відносин для регулювання міграційних процесів. Це сприяє осмисленню учасниками політики держав у сфері управління міжетнічними відносинами та міграційними процесами.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Міжетнічні відносини та міграційні процеси» є нормативною дисципліною для освітньої програми 291-Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії (спеціальність «Країнознавство»), яка викладається в <u>5 семестрі</u> в обсязі <u>3 кредити</u> (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Навчальна дисципліна «Міжетнічні відносини та міграційні процеси» є складовою системи підготовки фахівців за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (спеціалізація «Країнознавство»). Вивчення дисципліни допомагає студентам набутти загальних (ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7, ЗК8, ЗК9, ЗК12;) і спеціальних (СК1, СК2) компетентностей.
Мета та цілі дисципліни	<i>Мета</i> навчальної дисципліни – сформувати у студентів системні знання про причинно-наслідкові зв'язки міжетнічних відносин і міграційних процесів у сучасному світі. <i>Завдання</i> дисципліни полягають в ознайомленні студентів із теоретико-методологічним, політико-правовим і філософсько-світоглядним розумінням сутності, чинників та особливостей міжетнічних відносин і міграційних процесів. Під час вивчення курсу особлива увага приділяється виявленню причинно-наслідкових зв'язків між міграційними процесами та міжетнічними відносинами в різних регіонах і країнах світу, аналізу їхнього визначального впливу на

	динаміку чисельності та етнічний склад населення, суспільні трансформації та ін. Студенти вивчають національні та міжнародно-політичні механізми регулювання міграційних процесів, осмислюють політику держав з управління міжетнічними відносинами, досвід моделювання взаємодії між суб'єктами етнополітики та ін.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <p>Антонюк О.В. Основи етнополітики: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2005. – 432 с</p> <p>Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція: Навч. посіб. / О.Г.Пуригіна, С.Е.Сардак. – Д.: – Вид-во ДНУ, 2009. – 352 с.</p> <p>Тиводар М. Етнологія: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2004. – 624 с.</p> <p>Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія / О.А. Малиновська. – К. : НІСД, 2018. – 472 с.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>Євтух О.В. Міжетнічна взаємодія: поняття, структура, простори реалізації / О.В. Євтух // Міжн.науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – Вип. 4 : збірн. наук. праць. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 37-45</p> <p>Картунов О. Вступ до етнополітології. – К., 1999.</p> <p>Міграційні процеси у сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика : енциклопедія / за ред. Ю.І. Римаренка. – К., 1998.</p> <p>Наслідки міграційних процесів: нові виклики та можливості для регіонів / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього»; наук. ред. У.Я.Садова. – Львів, 2015. – 252 с.</p> <p>Прибиткова І. Сучасні міграційні процеси: теоретико-методологічні аспекти досліджень // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1999. – № 1. – С. 161–172.</p> <p>Ровенчак О. Міжнародна міграція крізь призму її причин та наслідків // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка. — 2009. – Вип.3. — С. 125-142.</p> <p>Петрова Я. В. Міжнародна міграція населення як складова глобалізації та інтеграції сучасного суспільства / Я. В. Петрова // Вісник ОНУ.– 2008.– Т. 13, №5. – С. 851-857.</p> <p>Федунь О.В., Папіш Н.І. Політико-правові аспекти захисту прав національних меншин в Україні / О.В.Федунь, Н.І.Папіш// Наук.-теорет. і громадсько-політ. альманах «Грані». – Дніпропетровськ: Грані, 2016. – № 2 (130). – С. 15–21.</p> <p>Цевух Ю. О. Розвиток міграційних процесів в країнах Європи / Ю. О. Цевух // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць ОДЕУ. – О., 2011. – № 3 (43). – С. 213-218.</p> <p>Чугріна О. Міжетнічні відносини в Україні: проблеми і шляхи їх розв'язання / О. Чугріна // Етнічна історія народів Європи. - 1999. – Вип. 3. – С. 86–89.</p> <p>Davis K. Social Science Approaches to International Migration // Population and Resources in Western Intellectual Traditions / edited by M. S. Teitelbaum, J. M. Winter, 245-261. N.Y.: The Population Council, 1988.</p> <p>Малиновська О. А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування [Електронний ресурс] / О. А. Малиновська. – К.: НІСД, 2011. – 40 с. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua.</p>

	<p>WORLD MIGRATION REPORT 2018 https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf Warin T. European Migration: Welfare Migration or Economic Migration? [Electronic resource] / T. Warin, P. Svaton // Global Economy Journal.– 2008.– Vol. 8(3).– P.3. – Mode of access: http://relooney.fatcow.com/00_New_2705.pdf.</p>
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 год. лекцій, 16 год. практичних занять та 42 год. самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Знати</i> наукові підходи до вивчення та класифікації міжетнічних відносин і міграційних процесів; дефініції та особливості міжетнічних відносин, міграційних процесів; класифікації міграцій за різними критеріями; рівні міжетнічних відносин і міграційних процесів; історичні особливості формування відносин між окремими етносами та міграційних процесів; чинники загострення міжетнічних відносин та зміни напрямів міграційних потоків; особливості етнополітичного менеджменту в сфері врегулювання міжетнічних конфліктів, принципи міграційної політики. - <i>Вміти</i> пояснити суть і форми міжетнічних відносин; охарактеризувати чинники та наслідки міграційних процесів у державах та регіонах світу; порівняти геопросторові особливості сучасних міжетнічних відносин в окремих країнах світу, окреслити проблеми етнічної дискримінації; застосовувати набуті знання для обґрунтування взаємозв'язку міграційних процесів і міжетнічних відносин в окремих державах із своєрідними особливостями етнонаціональної структури населення та відмінними засадами етнічної і міграційної політики.
Ключові слова	Етнічні спільноти, нації, міжетнічні відносини, міграції, міграційні потоки, міграційна політика, етнополітика, захист прав національних меншин і корінних народів
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, семінарський заняття та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Подано у формі «Схема курсу «Міжетнічні відносини та міграційні процеси»
Підсумковий контроль, форма	Іспит (письмовий) в кінці семестру
Пререквізити	У процесі викладання курсу передбачене розширене використання міжпредметних зв'язків з іншими навчальними дисциплінами, зокрема такими як: «Країнознавство», «Вступ до спеціалізації», «Сучасні соціально-економічні і політичні процеси в Україні», «Діаспора та національні меншини в зовнішній політиці держав» та ін. Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін: «Країнознавство», «Вступ до спеціалізації», «Сучасні соціально-економічні і політичні процеси в Україні».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під	Лекційна форма навчання: проведення лекцій з використанням мультимедійного забезпечення, пояснення та наведення прикладів взаємозалежності міжетнічних відносин і міграційних процесів;

час викладання курсу	дискусія, бесіда, ілюстрація, демонстрація. Практичне заняття: доповідь, презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань, співбесіда, діалог. Семінарське заняття: відповідь, обговорення; комбіноване опитування. Самостійна робота студентів: перевірка відповідей на проблемні питання, опитування на семінарському занятті.
Необхідне обладнання	Із урахуванням певних особливостей вивчення навчальної дисципліни потребує використання мультимедійного обладнання. Для вивчення курсу достатньо володіти такими програмами як Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Power Point.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30 • контрольні заміри: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20 • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p> <p>Письмові роботи: Студенти виконують індивідуальне навчально-дослідне завдання у письмовій формі.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями, висновки будуть самостійними та аргументованими. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p>
Питання до екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнополітологія як наука, що вивчає міжетнічні відносини. Її об'єкт і предмет, напрями етнополітологічних досліджень. Методи етнополітологічних досліджень. 2. Типи етнічних спільнот (плем'я, народність, етнос, нація). Суть поняття «народ». Поняття «титульний етнос», «корінний народ»,

- «національна меншина», «етнічна меншина».
3. Поняття міжетнічних відносин у вітчизняній і зарубіжній науці. Типи міжетнічних відносин, їх особливості. Рівні та характер міжетнічних відносин.
 4. Взаємозалежні чинники, що визначають становлення і розвиток міжетнічних відносин.
 5. Етнополітичні конфлікти: суть, характерні ознаки, причини виникнення та наслідки.
 6. Міжетнічні конфлікти: суть, характерні ознаки, причини виникнення та наслідки.
 7. Суть понять «міжетнічний конфлікт» і «етнополітичний конфлікт»: спільне і відмінне.
 8. Етнорозмежувальні ознаки етнічних спільнот.
 9. Мовні проблеми в державах, їх вплив на міжетнічні відносини.
 10. Етнополітика держави: мета, завдання, функції.
 11. Роль етнополітики у регулюванні міжетнічних відносин. Моделі етнополітики.
 12. Етнічні контакти та види міжетнічної взаємодії. Національна ідея як чинник міжетнічної консолідації
 13. Міжетнічні відносини в країнах Африки. Причини та наслідки трайбалізму.
 14. Міжетнічні відносини в країнах Азії. Приклади міжетнічної ворожнечі та конфліктів.
 15. Науки, що вивчають міграційні процеси. Теорії міграції. Суть законів міграції. Проблеми дослідження міграційних процесів на сучасному етапі.
 16. Суть понять «міграція», «міграційний процес», «міграційний потік» (приклади).
 17. Міжнародна організація з міграції: цілі та напрями діяльності.
 18. Міграційні потоки у сучасному світі, їхні причини та наслідки.
 19. Переваги та недоліки трудової міграції для країн-донорів і країн-реципієнтів мігрантів. Особливості інтелектуальної міграції.
 20. Класифікація міграцій за різними критеріями. Класифікація міжнародних мігрантів за правовим статусом.
 21. Чинники та наслідки міграційних процесів. Проблеми міграційних процесів у сучасному світі.
 22. Міграційна політика держави: мета, цілі та стратегічні завдання. Політика економічно розвинутих держав у сфері регулювання імміграції (цілі, підходи, механізми). Політика України у міграційній сфері.
 23. Участь України у міжнародному співробітництві у сфері регулювання міграційних процесів.
 24. Участь України у міжнародному співробітництві у сфері регулювання міжетнічних відносин. Політика України щодо регулювання міжетнічних відносин і захисту прав національних (етнічних) меншин.
 25. Охарактеризуйте взаємозв'язок міграційних процесів і міжетнічних відносин (на прикладі окремих держав).
 26. Міжнародне співробітництво у сфері регулювання міграційних процесів і міжетнічних відносин.
 27. Роль Ради Європи у сфері захисту прав національних меншин і

	корінних народів. 28. Роль ООН у регулюванні міграційних процесів і міжетнічних відносин. «Всесвітній пакт за безпечну, впорядковану і регульовану міграцію»: зміст, позиції окремих держав.
Опитування	Опитування студентів проводиться в усній формі, у формі бесіди.

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
A	Студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних і нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.
B	Студент, має повні, глибокі знання, здатний застосовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вміє аргументовано використовувати отримані знання у різних ситуаціях, самостійно знаходити інформацію, ставити та розв'язувати проблеми.
C	Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати та систематизувати інформацію, використовує основні положення із самостійною і правильною аргументацією.
D	Студент вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найістотніші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом відповідає на запитання логічно, допускаючи при цьому деякі неточності.
E	Студент виявляє знання та розуміння основних положень теоретичного матеріалу. Дає правильні, але недостатньо осмислені відповіді. Вміє застосовувати отримані знання у процесі виконання стандартних завдань за взірцем, наводити окремі приклади для підтвердження власних думок.

Критерії оцінювання знань в компетенціях:

Види робіт	Приблизна частка у підсумковій оцінці
Контрольна модульна робота № 1	Від 0 до 10 балів
Контрольна модульна робота № 2	Від 0 до 10 балів
Доповіді на семінарських заняттях	Від 0 до 5 балів
Участь у дискусіях, доповнення на семінарських заняттях	До 5 балів
Підсумковий контроль – іспит	Від 0 до 50 балів

Система оцінювання та методи контролю

Види контролю: поточний, проміжний, підсумковий.

Оцінювання навчальної роботи студентів за видами навчальної діяльності

Вид контролю	Вид навчальної діяльності	Оцінювання
Поточний	Участь в обговоренні питань семінарських (доповідь на питання, доповнення, участь у навчальній дискусії) Самостійна робота (додаткові	За повну правильну відповідь на 1 питання – 5 балів За доповнення, участь у дискусії 1, 2, 3 бали

	повідомлення під час занять) Індивідуальне навчально-дослідне завдання	Максимально – 10 балів Разом під час поточного контролю максимально 30 балів
Проміжний	Контрольне тестування (2 рази)	10 питань по 1 балу Максимально 20 балів
Підсумковий	Іспит у письмовій формі	Максимально 50 балів

Автор

доц. Федунь О.В.